

„Szétnézni könnyedén”

KÖNYVKRITIKA - LXIV. évfolyam, 33. szám, 2020. augusztus 14.

Balázs Zoltán – Molnár Csaba: Irányzatok a magyar politikai gondolkodásban. Jelen és múlt. Osiris Kiadó, Budapest, 2020, 374 oldal, 3980 Ft

A könyvvel a legnagyobb (átfogó) problémám a rendszerváltás implicit megítélése: ez a szerzők számára a politikai gondolkodás pluralitását és kontinuitásának helyreállítását jelenti. Így most végre itt van (itt lehet) az, ami már mindig is volt. És ez jó így. A rendszerváltás azonban legeslegelső sorban (ha ezt szabad ilyen röviden kimondani) az ország fejlődésének nyugati pályára állítását jelentette volna. Erről írta Vajda Mihály: „[Vannak tényezők], amelyek jelentősen hátráltathatják, de hitem szerint megakadályozni nem tudják valamifajta - nyilván nem a leggazdagabbak közé tartozó - jóléti társadalom kialakulását.” (*A történelem vége?*, Századvég, 1992. 103.) Ez a történelmi folyamat azonban jó tíz év után akadozni kezdett, majd húsz év után másfelé fordult. Tamás Gáspár Miklós már 1992-ben „a kelet-európai változásokat kiváltó liberális eszmék válságáról” beszélt. (*Beszélő*, 1992. május 2. 26.) Takáts József pedig megállapítja, hogy rendszerváltásban meghatározó szerepet játszó liberális eszmék „inspirálója nem a magyar liberális hagyomány volt” (i.m. 148.), így hiányoztak a beágyazódásának feltételei. És így kerülhetett újra elő „az 1945 előtt használt jobboldali radikális nyelv”. (Uo.) És most itt van.